

REVISTA ROMÂNĂ DE DREPT PRIVAT

Totul sub semnul discuției

1/2024

UNIVERSUL JURIDIC

Indexări internaționale: www.heinonline.org www.ceeol.com www.ebscohost.com

www.indexcopernicus.com www.erihplus.com

REVISTA ROMÂNĂ DE DREPT PRIVAT

Director: Valeriu STOICA

Director adjunct: Ionuț-Florin POPA

Redactor-șef: Mircea-Dan BOB-BOCȘAN

Fondator: Marian NICOLAE

Secretar general de redacție: Irina PĂTRAȘCU

Consiliul științific:

Președinte: Marian Nicolae

Pascal Ancel

– profesor, Université du Luxembourg

Flavius-Antoniu Baias

– profesor, Facultatea de Drept, Universitatea din București

Șerban Beligrădeanu

– doctor în drept, fost redactor-șef, Revista Dreptul

Corneliu Birsan

– profesor emerit, Facultatea de Drept, Universitatea din București, judecător la Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Sevastian Cercel

– profesor, Facultatea de Drept, Universitatea din Craiova

Dan Chirică

– profesor, Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Viorel Mihai Ciobanu

– profesor, Facultatea de Drept, Universitatea din București

Ion Deleanu

– profesor, Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Pascale Deumier

– profesor, Université Lyon 3 Jean Moulin

Michel Grimaldi

– profesor, Universitatea Paris II – „Panthéon Assas”

Vladimir Hanga

– profesor, Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Călina Jugastru

– profesor, Facultatea de Drept, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu

Ioan Leș

– profesor, Facultatea de Drept, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu

Denis Mazeaud

– profesor, Universitatea Paris II – „Panthéon Assas”

Lucian Mihai

– profesor emerit, Facultatea de Drept, Universitatea din București

Jean Pineau

– profesor, Universitatea din Montréal, Québec

Liviu Pop

– profesor emerit dr. h.c., Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Valeriu Stoica

– profesor emerit, Facultatea de Drept, Universitatea din București

Brândușa Ștefănescu

– profesor emerit, Academia de Studii Economice, judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție

Ovidiu Ungureanu

– profesor, Facultatea de Drept, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu

Paul Vasilescu

– profesor, Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Colegiul de redacție:

Lucian Bercea

Profesor – Facultatea de Drept, Universitatea de Vest, Timișoara (drept comercial; drept bancar; dreptul creditului)

Radu Bogdan Bobei

Conferențiar – Facultatea de Drept, Universitatea din București (dreptul comerțului internațional)

Luminița Dima

Profesor – Facultatea de Drept, Universitatea din București (dreptul muncii; drept european al muncii)

Răzvan Dincă

Profesor – Facultatea de Drept, Universitatea din București (dreptul proprietății intelectuale; contracte speciale)

George-Alexandru Ilie

Conferențiar – Facultatea de Drept, Universitatea din București (persoana fizică; obligații; teoria generală a dreptului)

Cristina Nicolescu

Conferențiar – Facultatea de Drept, Universitatea din București (dreptul familiei și regimuri matrimoniale)

Ionuț-Florin Popa

Profesor – Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca (obligații; contracte europene și internaționale)

Dan Andrei Popescu

Profesor – Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca (drept internațional privat)

Radu-Romeo Popescu

Profesor – Facultatea de Drept, Universitatea din București (succesiuni și liberalități)

Radu Rizoiu

Profesor – Facultatea de Drept, Universitatea din București (persoana juridică; garanții reale și personale)

Sebastian Spinei

Conferențiar – Facultatea de Drept, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu (drept procesual civil)

Laura Toma-Dăuceanu

Lector – Facultatea de Drept, Universitatea din București (drepturi reale)

Principiul vaselor comunicante: RRDP și RRDJ, teoria și practica dreptului privat

Prof. univ. emerit **VALERIU STOICA**

Au trecut 7 ani de când *Revista Română de Drept Privat* (RRDP) este concepută și publicată într-un format tematic. Avantajul concentrării cercetării științifice în jurul unei teme de drept privat a fost apreciat mai mult de destinatarii Revistei din mediul academic decât de practicienii profesiilor juridice. Textele publicate în secțiunea *Varia* au fost și ele, de cele mai multe ori, rezultatul unor cercetări științifice, cu deschidere teoretică, chiar dacă au cuprins și trimiteri la jurisprudență; este adevărat că unele dintre aceste texte, mai puține la număr, au fost analize de practică judiciară privind aplicarea unor norme sau instituții de drept privat.

Explicit sau implicit, au fost formulate reproșuri la adresa revistei noastre, prilejuate de caracterul ei preponderent academic. Acest caracter a fost asumat în mod deschis de către redacție, din momentul în care a fost adoptat acest nou format, tocmai pentru că o asemenea revistă lipsea din peisajul presei juridice românești din perioada postdecembristă, în care au fost și sunt multe reviste și culegeri de jurisprudență. În ultimii ani, cea mai importantă s-a dovedit a fi *Revista Română de Jurisprudență* (RRDJ); performanța este datorată practicienilor prestigioși din Colegiul de redacție, sub conducerea directorului Evelina Oprina și a redactorului-șef Mihaela Cristina Mocanu.

Fiecare dintre cele două proiecte (RRDP și RRDJ) are un profil editorial propriu, cu segmente de cititori în parte distincte, în parte comune. Profilul preponderent academic al RRDP este complementar cu profilul practic al RRDJ. Până în prezent, această complementaritate nu a fost însă direcționată către aceeași temă de interes comun pentru teoreticienii și practicienii dreptului privat. Cum se știe de multă vreme, teoria este un exercițiu intelectual steril dacă nu se verifică mereu în practică, iar practica orbecăie în labirintul faptelor și al normelor juridice fără lumina teoriei. Redacțiile celor două reviste și-au făcut datoria ca doi vecini care lucrează același ogor, unul arând și semănând, iar altul culegând, dar fără a comunica în mod sistematic pentru a îmbunătăți recolta. Este momentul ca aceste două proiecte, prin complementaritate organizată în jurul unei teme abordate din perspectivele specifice, să se unească într-un proiect comun, în beneficiul tuturor categoriilor de cititori interesați de dreptul privat.

Primele numere ale RRDP și RRDJ din anul 2024 marchează începutul acestui proiect, cu speranța că el va contribui la o mai bună comunicare între doctrină și jurisprudență, pentru mai buna înțelegere și aplicare a dreptului privat. Dacă jurisprudența este adevărata viață a dreptului, doctrina este lumina care călăuzește această viață spre adevăr și dreptate. Redacțiile celor două reviste se vor strădui de aici înainte să probeze, număr de număr, că vor funcționa potrivit principiului vaselor comunicante în teoria și practica dreptului privat, la un nivel științific, pe cât de înalt, pe atât de folositor lumii academice și profesiilor juridice.

Obligația sau răspunderea subsidiară pentru prejudiciul cauzat prin fapta ilicită săvârșită de o persoană lipsită de discernământ

Prof. univ. emerit dr. h. c. **LIVIU POP**

Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca

Membreu corespondent al Academiei Române

OBLIGATION OU RESPONSABILITÉ SUBSIDIAIRE POUR LES DOMMAGES CAUSÉS PAR UN ACTE ILLÉGAL COMMIS PAR UNE PERSONNE INCAPABLE DE DISCERNEMENT

RÉSUMÉ

L'étude est consacrée à la responsabilité ou à l'obligation de réparer le dommage causé à autrui lorsque l'auteur de l'acte illicite et préjudiciable est une personne incapable de discernement et que la réparation ne peut être obtenue, pour des raisons objectives, par la victime lésée auprès d'une autre personne, qui avait cette obligation en vertu de la loi, d'un contrat ou d'une décision de justice, telle que les parents, les tuteurs spéciaux etc. Or, dans un tel cas, la victime se trouve dans une situation défavorable et court le risque de ne pas pouvoir obtenir la réparation, même partielle, du préjudice qu'elle a injustement subi.

L'ancien code civil de 1865 ne contenait aucune disposition expresse sur la responsabilité délictuelle éventuelle et subsidiaire de l'auteur du délit qui n'était pas dans son état normal. Toutefois, dans la seconde moitié du siècle dernier, sur la base des règles du droit civil comparé, notre jurisprudence a admis, dans plusieurs solutions jurisprudentielles, pour des raisons d'équité, la possibilité d'une obligation subsidiaire de l'auteur, personne dépourvue de discernement, de réparer le dommage causé à autrui par un acte illicite, si et dans la mesure où sa situation financière le permet et justifie une telle solution. A cet égard, l'auteur invoque et analyse certaines solutions jurisprudentielles de notre jurisprudence de l'époque. En revanche, le nouveau Code civil, entré en vigueur le 1er octobre 2011, régit expressément, à l'article 1.368, cette hypothèse particulière de responsabilité du fait personnel, sous le titre marginal «Obligation subsidiaire d'indemniser la victime». En analysant les dispositions de ces textes juridiques, l'auteur s'interroge sur les conditions particulières qui doivent être réunies pour que l'auteur, personne dépourvue de discernement, soit tenu de réparer le dommage qu'il a causé à la victime par un acte illicite. Ces conditions sont les suivantes: a) l'auteur du dommage est une personne dépourvue de discernement et, en principe, non responsable pénalement; b) la responsabilité de la personne qui avait ou aurait pu avoir, selon la loi, le devoir de surveiller l'auteur de l'acte illicite et dommageable ne peut être engagée.

En ce qui concerne la nature juridique de cette obligation d'indemniser la victime, l'auteur de l'étude, citant des arguments convaincants, considère qu'il s'agit d'une obligation de responsabilité délictuelle; par conséquent, il considère qu'il s'agit d'une variante spéciale et dérogatoire de la responsabilité du fait d'autrui. En ce qui concerne son fondement éthico-philosophique, il estime que nous sommes en présence d'une responsabilité délictuelle objective pour son propre acte, sans condition de faute de l'auteur, fondée et expliquée sur le principe de l'équité et de la justice commutative.

L'étude se termine par une analyse de l'impact que les dispositions de l'article 1.368 du Code civil peuvent avoir sur la solution à suivre dans le cas où la victime – personne dépourvue de discernement – a subi un préjudice à la production duquel elle a contribué

par son propre fait, conjointement ou non avec le fait illicite d'une ou plusieurs autres personnes.

Mots-clés: *responsabilité civile subsidiaire; obligation subsidiaire; victime; personne dépourvue de discernement; tutelle spéciale; conseil juridique; indemnisation; idée d'équité; justice commutative; socialisation des risques.*

LIABILITY OR VICARIOUS LIABILITY FOR DAMAGE CAUSED BY AN UNLAWFUL ACT COMMITTED BY A MENTALLY INCOMPETENT PERSON

ABSTRACT

The study is devoted to the liability or the obligation to compensate for the damage caused to another person when the perpetrator of the wrongful and injurious act is a mentally incompetent person, and the compensation cannot be obtained, for objective reasons, by the injured victim from another person, who had this obligation by law, contract or court decision, such as parents, special guardians, etc. However, in such a case, the victim is in an unfavourable situation and runs the risk of not being able to obtain compensation, even in part, for the damage he has unjustly suffered.

The old Civil Code of 1865 did not contain any express provision on the possible and possible subsidiary tort liability of the tortfeasor who was a mentally incompetent person. However, in the second half of the last century, based on the regulations of comparative civil law, our jurisprudence, in several case law solutions, for reasons of fairness, has admitted the possibility of a subsidiary obligation of the perpetrator, a mentally incompetent person, to compensate the damage wrongfully caused to another by a wrongful act, if and to the extent that his financial situation allows and justifies such a solution. In this respect, the author invokes and analyses some case law solutions of our jurisprudence at that time. On the other hand, the new Civil Code, which entered into force on 1 October 2011, in Article 1.368, expressly regulates this special hypothesis of liability for one's own act, under the marginal heading "Subsidiary obligation to compensate the victim". In analysing the provisions of those legal texts, the author questions the special conditions which must be met in order for the perpetrator, a mentally incompetent person, to be required to make reparation for the damage which he has caused to the victim by an unlawful act. These conditions are: a) the perpetrator of the damage is a mentally incompetent person: and, as a rule, not criminally liable; b) the liability of the person who was or could have been required by law to supervise the perpetrator of the unlawful and harmful act cannot be incurred.

As regards the legal nature of this obligation to compensate the victim, the author of the study, citing convincing arguments, considers that it is an obligation of civil liability in tort; consequently, he considers that it is a special and derogatory variant of liability for one's own act. As regards its ethical-philosophical basis, in his opinion, we are in the presence of an objective tort liability for one's own act, without the condition of fault of the perpetrator, based and explained on the principle of equity and commutative justice.

The study concludes with an analysis of the impact that the provisions of Article 1.368 of the Civil Code may have on the solution to be followed in cases where the victim – a mentally incompetent person – has suffered an injury to the production of which he has contributed through his own act, in conjunction or together with the wrongful act of another person or persons.

Keywords: *subsidiary tort liability; subsidiary obligation; victim; person without discernment; special guardianship; legal advice; compensation; idea of equity; commutative justice; socialisation of risks.*